

DE POSTRYDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

De POSTRYDER verschijnt eens per week 's zaterdags.
Men schryft in te Tongeren by M. COLLÉE, boekdrukker en uitgever van dit blad, groote markt, n° 26, en by alle postdirecteurs.
Alle toezending van brieven, annoucen, geld, enz., moet gefrankeerd zyn.

Het abonneement vooraf betaalbaar is bepaeld op 5 fr. per jaer.
„ „ „ „ „ 3 fr. per half jaer.
Een blad afzonderlyk 29 centimen.
De aankondigingen, per drukregel. 15 „
De reklamen „ „ „ 25 „

By het zenden van aankondigingen is eenieder verzocht dudylyk mit te drukken of dezelve in den POSTRYDER alleen, of wel ook in het fransch blad, le COURRIER DU LAMBOURG, moeten opgenomen worden. Deze laatste, voor verscheidene achterenvolgende keeren gegeven genieten voordeliger conditiën.

TONGEREN, DEN 7 JANUARY.

Wat een wyze landhouwer al weten en doen moet en hoe hy het, ten goedkoopem pryze, leeren en weten zal?

(Vervolg. — Zie ons laetste nummer.)

8. Het waterpassen dient den landbouwer uitnemende wel voor het leggen zynen landen. Eens zien en dan wat doen, is genoeg om het te kennen en te kunnen. Het is jammer dat de landbouwers niet al met den waterpasser kunnen werken. Ware het beter gekend, het zou veel gedaen worden en er zou een groot nut uit spruiten. Men zou waerlyk min averegts zien te werk gaen om het water zynen natuerlyken loop te geven. Alle staende en zuerwordende water is alzoo slecht voor aeg eener jeuglige plant als zure kernpap voor de ; van een pas geboren kind.

Het draineeren, — als ik daer zoo even jammer — het is nog meer jammer dat het draineeren door de landbouwers niet gekend is! En och! wat men niet net men acht het niet! Als het draineeren gedaen en el gedaen is, het maekt de zieke landen gezond; de vette droog; de onvruchtbare, vruchtbaar; het maekt t er velerlei meer gewassen kunnen opkomen; het meerdert den oogst en maekt de vruchten van eene ere hoedanigheid; het maekt dat op die landen minder est, minderen arbeid en mindere kosten moeten edaen worden; het geeft de landen eene hoogere weerde; het zuivert de lucht en verhelpt tot de openbare gezondheid. Nog, alwie het gedaen en wel gedaen heeft, is gemeenlyk van het eerste of tweede jaer af, door de grootere opbrengst alleen, zyne onkosten daer van betaeld. Ik weet het wel, daer zyn nog al vele landbouwers die vreezen hunne landen en te verbeteren, omdat zy vreezen daerdoor te moeten erdieren in pacht. Als zy dat vreezen, waarom vreezen zy ook niet schoone beesten, schoone vruchten te hebben, hunne landeryen wel te cultiveren? Het is wel zeker waer, daer zyn nogal proprietarissen die beter zouden kunnen te werk gaen dan zy het doen met hunne pachters, om hunne hofsteden te verbeteren, hun eigen inkomen te vermeerderen, — want elk moet het zyne in de wereld hebben, — zonder den boer te mistroosten, te verarmen of te ontmoedigen. Eene reden te meer voor den boer geleerder te zyn dan hy het doorgaens is, ten einde, in alle omstandigheden, fatsoenlyk en verstaendig, te kunnen aentoonen het ongelyk van anderen, — zelfs van

zynen proprietaris, — indien zy ongelyk hebben.

10. Het lynteekenen: dit is niet moeiljelyk, met een weinig aenwyzing en wat zelfoefening, men is er, men is teekenaar. Iedereen kan het schier by zich zelve leeren. Onthoudt het wel, vrienden, hetgeen men alzoo leert, leert men het best. Men leert:

a. De kennis der punten of stippen: wat een punt is, wat een natuerlyk of wiskundig punt, een middenpunt, brandpunt, snypunt, pael of eindpunt.

b. De kennis en teekening der lynen, wat eene lyn en wat eene rechte lyn is. Eindpalen der lyn, grondlyn, loodlyn, verticale lyn, hellende lyn, saylyn, raeklyn, middenlyn, halve middenlyn, dwarslyn, circulaire lyn, kromme lyn, koorde of peze, omtreklyn, waterpaslyn, evenwysige lyn. De kennis en gebruik van het lineaal, passer, maetstok en winkelhaek.

c. De kennis en vorming van hoeken, wat een hoek is, zyne soorten: rechthoek, scherphoek, wydhoek. Kennis en gebruik van den hoekmeter.

d. De kennis en vorming der geschikte of regelmatige figuren, als: het vierkant, het langwerpige vierkant, de ruit, de langwerpige ruit, de trapeze, de driehoek en deszelfs soorten; het rond, het langwerpige rond, het eirond, de veelhoeken.

e. De kennis en nateekening van sommige lichamen, als daer zyn: de teerling, de langwerpige teerling, de drie-, vier-, enz. kantige naelde of pyramide, de kegel, de rol, de prisme, de bol en de eindpalen der lichamen.

f. De toepassing van al het voorgaende, dat is op eene lei, tafel of papier nateekenen, als: eene deur, eene venster, een kassyn, eenen muer, eenen gevel; grondteekeningen van huizen, de omtrekken of verbeeldingen van hoven, landen, meerschens; van landbouwerstuigen, als: eene spade, eenen riek, eenen haek, eene rol, zelfs eenen fruitboom dien gy met zyne veelvuldige takken langs den muer wilt leiden, enz.

De ondervinding bewyst dat, door oefening in het teekenen, het oog, de hand, den smaek, het gevoel van regelmatigheid, van nauwkeurigheid, uitnemend geoeffend worden.

Beste vrienden, ik weet wel dat de kunstwoorden, — die aerdyge woorden welke men gebruikt om vele dingen eenen naem te geven, — u van het leeren veeltyds afschrikken, gelyk al gezegd is. Daerom den moed niet verloren. Peinst dat het maer woorden zyn om de dingen eenen naem te geven; dat het kunstnamen zyn van dingen die gy anders weet. Volherding en moed dan! Weet gy wat gy doen zoudt? Schryft die woorden, naer

mate dat gy ze vindt, met een potlood op een stukje papier; gaet er dan eens mede, als het u het best past, by den onderwyzer of al ander geleerd man. Deze zal ze u met andere woorden verklaren, en gy zult dikwyls verwonderd staen, dat die woorden zoo gemakkelyk te verstaen zyn. Nog, met één enkel woord te leeren, zult gy er soms tien en meer andere leeren verstaen; want gy zult op de samenstelling van het woord, op de beduidenis van elk deel peinen, zoeken en nadenken, en die zoekt vindt, ter zynere groote vreugde.

11. De natuer- en schrikunde. Deze beide wetenschappen, van de aengenaemste en verzettelykste die er zyn, ontwikkelen en vermeerderen uitnemende de verstandelyke vermogens van den mensch.

Alwie er eenigzins in bedreven is, kan het getuigen: Men leert eerst wat de natuer is, wat men door het woord natuer verstaet; men leert dan kennen wat een lichaem is; welke de algemeene en byzondere eigenschappen der lichamen zyn; alsmede de verschynselen welke zich dagelyks in de natuer opdoen.

Een landbouwer, die een weinig natuerlyke wetenschappen bezit,

a. Kent en verstaet op eenen dag welke den aerd en de soorten der landen zyn welke hy voorhanden heeft; hy weet algauw of het zand-, klyt- of kalkgronden zyn, of wel in welke maet de grond zich van die zelfstandigheden vermengeld bevindt, om er diensvolgens zyne bestellingen, beplantingen en bezaeijingen naer te schikken; al hetwelk anderzins met ondervinding, by den jaer, moet gaen;

b. Weet waerom hy het land opzet, spit, ploegt, egt en rolt;

c. Weet en verstaet verstandelyk waerom hy het land mest en vet; waerom hy soms den mest diep, soms ondiep en soms boven op legt;

d. Verstaet gemakkelyk, uit de natuerkundige kennis welke hy bezit, waerom deze en gene landeryen, de eene vroeg, de andere laet, de eene by droog, de andere by vocht weier; de eene op zulke en gene op eene andere wyze behooren beploegd en bedolven te worden;

e. Weet en verstaet waerom hy zyne landen draineert, voren er in en grachten er om trekt;

f. Kent en weet de wyze en manier van doen om zaden en planten, bestemd voor zaeijen en planten, aen te kweeken, op te doen, en ze in hare volle kiemkracht te bewaren;

g. Kortom de landbouwer verstaet of tracht te ver-

riekende, en slapende door den nacht der eeuwen heen op den zoom van eenen vyer.

De keizer werd getroffen door het grootsche voorkomen van dien slotoren, en hy zegde tot zynen aide-de-camp: — Zyt gy met het land bekend?

— Ja, sire.

— Hoe heet dit kasteel?

— Kervégan-le-Bocage.

— Ah! zegde de keizer, wien ongetwyfeld een verwyderden inval te binnen kwam, die naem is my bekend, dunkt my.

— Hy is heldhaftig en verspreid in Vendée.

— Heeft het geene belegering onderstaen?

— Ja, sire, in 94, tegen de republikaense troepen.

— Herinnert gy u daer van enige byzonderheden?

— Allen, sire. Ik heb aen den krygstogt deel genomen.

De keizer sprak geen woord, maer plaetste zich in den hoek van het rytuig en nam de aenschlychte houding aen van iemand die bereid is een verhaal te aenhooren.

— Ik was, zoo begon de aide-de-camp, eenvoudig luitenant by het voetvolk in het legerkorps van generael Marceau, die in Vendée het bevel voerde.

Het grootste gedeelte des lands was onderworpen, de steden verlaten, de dorpen bevreemd. Alleenlyk hielden er nog enige kastelen stand, welke met een aental heldhaftige mannen bezet waren.

Onder dit getal was Kervégan-le-Bocage, waer graef de Kervégan met zyne vier zonen en een honderdtal oude vassalen zich verschanst hielden.

Myn regiment ontving bevel er zich met gedwongen stap op aen te begeven, het beleg te beginnen en geene genade toe te staen, indien de bezetting eene eerlyke overgaef

DE LYFJONKER VAN NAPOLEON.

Hetgeen wy hier neerschryven is noch eene kristiche beoordeeling, noch eene vlejery door de omstandigheden ingeboezemd. Wy hebben eenen afschrik van politieke zinspeling, hoe ook hare gedaente zyn moge, en zoo de eeredienst der herinneringen om de toernijchingen en de bravo-geroepen ontzeggen, eveneens verbiedt ons ook een gevoel van betameljyke alle beschimping.

Wy gaen u eene bylage verhalen eener verkleefdheid; eene bladzyde rukken uit dit groot heldendicht dat men het Keizerryk noemt — niets meer.

Napoleon kwam, na een schitterenden veldtogt, omringd door de geheele ambteljke pracht, te Parys terug, en vertrok er weder uit, zonder zyn afreizen bekend te maken, in den nacht en byna gansch alleen.

Ten zes ure zag men hem op eene dansfeest der keizerin, in den franschen schouwburg of te Malmaison: ten elf ure verdween hy, kleeedde zich in een reizigers-pak, stapte eene postkoets in, door een aide-de-camp vergezeld en vertrok.

Als de dag aenbrak was hy dertig uren van Parys verweerd.

Onder zyne regering poogde Napoleon rond zynen troon te scharen de dwalende toekomst dier fiere overblyfsels van den adelkom, verspreid in alle rigtingen, onder alle luchtgesteltenissen, droefgestig, met de verachting op hunne lippen, gelyk al wat lydt, vereenigt en met verheven hoofde, zoo als het betaemt aen priesters wiens altaren verbryzeld en kloosters geplunderd zyn, en die getrouw blyven aen de puinen der kloosters en aen het gruis der altaren.

Hy kwam er soms toe en mislukte dikwerf.

Er is een slach van menschen dat maer een geloof heeft, dat er nooit van veranderd, en dat de verbleekende star huns godsdienstes volgt door stormen en tempesten heen.

Het was in het begin des spaenschen veldtogs.

De keizer woonde eene toneelvertooning by in den franschen schouwburg, welke dien avond de *Manlius* van Lafasse opvoerde; by het verlaten des schouwburgs van l hy eene ingespanne postkoets met een aide-de-camp, vertrekkens gereed. Hy ombelste met er haest de keizerin en verdween.

Des anderendaegs 's avonds rolde hy op den bodem der grenzen van het militaire Vendée, dat men ook nog de Bocage genoemd heeft.

Het was in den winter: de zon stond leeg en was beneveld, de yzel glinsterde aen de ontbladerde boomen; de bevrozen grond gaf het gekraek der raderen van het rytuig heel en krikend terug.

De aide de camp klappertande van koude; Napoleon droomde en liet het oog dwalen over het midden eener groote verlatene plein, welke hier en daer nauweljks met eene gryze hut op den kant van een waterloop of met een wit huiske, achter een digt, doorschynend boschje, zonder bladeren, verborgen, bezield was.

Op den rechten kant van den weg en eene uer omtrent naer het zuid-westen, stak eene sombere massa bare reusachtige schaduw hevig af tegen het bleek-grauw des bemels.

Uit die massa ontstonden klokketorentjes, spitsen, gevaerlyke puntgevels en een overgrooten wachttore.

Het was een leeueroerig gebouw van een sterken en aenzienlyken stempel, naer de kruistogten en zyne barons